

ENRIC PUNSOLA.

Dels orígens a la poètica de l'explosió.

*Fire is a natural symbol of live and passion,
though it is the one element in which nothing can live.*

Susanne Katherine Langer.

*El símbol del foc està carregat d'història
i es dona en la conjunció del múltiples tradicions.
La flama del foc obligaria l'home a imaginar, a somiar.*

Gaston Bachelard.

El foc juga un paper fonamental en nombroses manifestacions artístiques, així com en els diferents procediments pictòrics i escultòrics. Aquest element xardorós acompanya a l'artista a la "cuina de la pintura", a les forges dels escultors i és un element essencial per a les diverses tècniques de dibuix i gravat convertint-se en el més actiu agent catalitzador de les transformacions substancials pròpies de l'expressió plàstica.

Enric Punsola (Vilassar de Mar, 1978), amb el seu treball, defensa i demostra d'una manera admirable, que l'aplicació de la pólvora i, per tant, del foc en la seva obra, pot transformar un element, que a priori considerem destructiu, en quelcom poètic. Amb aquesta mostra, l'artista presenta una evolució dels seus primers treballs d'investigació i com ell mateix afirma "de joc" amb l'ús d'aquesta tècnica rupturista, on la presència de la simbologia, denotava un cert primitivisme, que a la vegada ens apropava a l'origen del nou món d'estil creat per l'artista.

Ara bé, per poder analitzar a fons l'obra de l'Enric, hem de conèixer una mica més la seva història, la seva biografia. L'Enric és un d'aquells artistes on vida i obra van estretament lligades, funcionen com un tot. Com en molts altres autors, l'experiència vital influeix directament en el seu treball.

Per tant, ens hem de traslladar al 2015, any en el qual va fer la primera peça amb l'ús de la pólvora. La seva formació acadèmica, i les seves obres fins aquell moment es podrien etiquetar com a figuratives i realistes, ben aviat, però, s'adonà que aquestes tendències no li servien per a expressar el que sentia, necessitava un canvi radical d'estil per tal de satisfer aquesta necessitat emocional. I aquest canvi finalment el va trobar de manera atzarosa l'any 2009, durant una visita al Museu Guggenheim de Bilbao. Allà va descobrir l'exposició temporal "Quiero creer" de l'artista xinès Cai Guo Qiang. La descoberta d'aquesta obra tan inusual, i sobretot la tècnica pictòrica de la pólvora vas ser decisiu. L'Enric es va trobar cara a cara amb allò que tant cercava, una nova manera de pintar que li permetés fer un canvi radical en la seva trajectòria personal i artística. Ara un nou món s'obria davant seu.

Cal tenir present que l'artista durant aquells anys va viure diferents episodis negatius en la seva vida. I és aquí on relacionem la seva vida amb la seva obra. Com ell mateix afirma "la meua vida, sobretot a nivell artístic era força caòtica" i, per tant, la descoberta de la tècnica de la pólvora li donava l'oportunitat perfecta per començar de zero, crear un nou món a través del foc i les explosions. Un món que en part ja coneixia, ja que el foc i la pólvora es relacionen directament amb els espectacles i la pirotècnia de les festes majors del nostre país. L'any 2015, serà l'any zero, perquè trencaria de manera definitiva amb el realisme i la figuració, i apostaria fort per la pólvora i l'abstracció que li proporcionava les eines

necessàries per expressar de manera clara i contundent els seus sentiments i li permetia renéixer iniciant un nou període artístic.

Orígens, doncs, va ser el primer projecte que representava la recerca d'un nou inici: personal i d'estil. Unes obres que descrivien perfectament el caos (títol que reben algunes de les peces), una metàfora del moment personal en el qual es trobava ell mateix. En aquestes obres dels anys 2015-2018, es presentava tota una sèrie d'elements que ens transportaven a un cert primitivisme, a un món original. Així doncs, punts, ratlles, cercles executats amb pólvora envaïen les obres, mostrant com si es tractés de l'explosió del Big Bang, on un nou món vital i creatiu naixia al voltant de l'artista.

Ara el 2022, a la sala d'exposicions temporals del Museu Arxiu de Sant Andreu de Llavanes, amb el títol Dels orígens a la poètica de l'explosió, Punsola ens presenta tot un seguit d'obres, la majoria inèdites, on podem observar una clara evolució, basada en la recerca d'un cert ordre en l'àmbit personal i d'estil. Del món caòtic presentat anteriorment, l'artista ara treballa en la recerca d'un equilibri personal que, per tant, i com hem dit anteriorment es tradueix en la seva producció artística, acostant-se amb aquest cert ordre a una poètica de l'explosió, una recerca de la bellesa a través del mecanisme destructiu del foc.

És interessant veure com a poc a poc introdueix el color, que fins ara no hi apareixia i ho fa mitjançant la tècnica del collage. Com afirma l'artista: "volia buscar nous rastres de cremada, noves formes... Per aquest motiu he començat a investigar amb el collage, ja que depenent del gramatge del paper apareixen resultats diferents i inesperats". És evident, doncs, que un nou món se'ns presenta ara en aquest treball. Amb les formes geomètriques i les línies rectes plasmades amb els diferents papers de colors que aporta el collage, Punsola ens acostava cap a una certa voluntat d'ordenació, trencada sempre per les explosions i les ferides al paper ocasionades per la pólvora i el foc.

Tot i l'evolució evident que veiem en aquestes obres, encara hi pareixen certs símbols que ens remetien al primitivisme i la simbologia de les obres inicials de l'artista. Una simbologia que sempre hi serà present (el punt, la ratlla, el cercle) com a testimoni del moment originari del renaixement pictòric i vital de l'Enric. Ara, doncs, aquesta poètica a través de la geometria es tradueix amb l'estabilitat en la vida de l'artista, parella, fills, amics... Però el caos inicial no ha desaparegut del tot, hi és latent en totes les obres de l'Enric, les explosions i els efectes del foc al suport, així ho demostren.

L'artista assegura que ell pot controlar l'obra fins a un cert punt, per tant, el fenomen de l'atzar és clau durant el procés de creació. La pèrdua del paper en cada explosió fa que cada obra sigui diferent, un paral·lelisme amb la vida mateixa. No sabem que passarà demà, per tant, l'Enric no sap que hi apareixerà a sobre el paper un cop retiri el material explosiu. L'exemple més paradigmàtic on es veu aquest fenomen atzarós és el llibre d'artista que es desplega al centre de la sala. Una obra magnífica d'uns sis metres on l'Enric ha intervingut tot el paper d'una sola vegada, donant protagonisme en aquest cas als efectes de la tècnica i no tant a la intervenció pictòrica.

Recuperant una cita del filòsof francès Gaston Bachelard, l'Enric Punsola, amb aquesta exposició ens convida a "imaginar i somiar a través de la flama del foc", a submergir-nos dins del caos-ordre que mostra cada obra per endinsant-nos en la descoberta de l'origen d'aquest món fantàstic creat per l'artista.

Isaac Candelario
Historiador de l'art
Mataró, febrer de 2022